

MUNI
PED

Cíle vyučovacího procesu

Nikola Straková

Pedagogický cíl

- = ideální představa toho, čeho se má dosáhnout vých. vzděl. čin.
- 1. Na zákl. jasně a konkr. stanovených **cílů**
 2. sestavuje učitel **obsah** učiva
 3. vlastní realizaci obsahu pak uskutečňuje volbou vhodných **didaktických prostředků**
- cíle determinují výběr obsahu, metod, forem i materiálních prostředků výchovy a vzdělávání

Členění vých. vzděl. cílů

– podle míry obecnosti

- obecné – vycházejí z celkové koncepce školství ve společnosti (např.: vychovat vzdělaného kvalifikovaného pracovníka pro výkon povolání)
>odvozují se z nich dílčí cíle pro jednotlivé typy škol
- zvláštní (specifické) – vycházejí z cílů obecných, jejich prostřednictvím lze realizovat cíle obecné
>cíle vyučovacího předmětu, odborného výcviku, ...

– cíle etapové

- stanovují čeho má žák dosáhnout za určité časové období (za 1., 2., 3. ročník ...)
- velký význam pro rovnoměrné rozdělení učiva po celou dobu vzdělávání a pro kontrolu jejich plnění

Hierarchie cílů

– od koncepce vzdělávacích programů (RVP, ŠVP) na jednotlivých stupních kurikula až k přímé kontaktní výuce v systému vyučovacích hodin

1. Všeobecné cíle výchovy a vzdělávání
2. Cíle jednotlivých typů škol
3. Cíle studijních a učebních oborů
4. Cíle vyučovacích předmětů
5. Cíle tematických celků
6. Cíle vyučovacích hodin (vyučovacích dní)
7. Cíle jednotlivých částí vyučovacích hodin/dni

Všeobecný cíl

Dílčí cíle

Specifické cíle

MUNI
PED

Obecné cíle

- evropská a národní úroveň

Jednotný evropský trh

- volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a **lidí**
 - členské země Evropského hospodářského prostoru (EHP), tzn. na Island, Lichtenštejnsko a Norsko a podle bilaterálních dohod s EU i na Švýcarsko
- občané EU mají právo pracovat v kterékoli výše zmíněné zemi
- mechanismus uznávání odborných kvalifikací
 - uznání odborné kvalifikace je nutné získat pouze v případě, že povolání nebo činnost je v hostitelské zemi regulována (viz databáze regulovaných profesí)
 - pokud regulace není, o zaměstnání je možné se ucházet přímo
- **Směrnice 2005/36/ES**
 - upravuje uznávání odborných kvalifikací členskými státy získaných v jiných členských státech.

Jednotný trh,
zahájený v roce
1993, zaručuje
volný pohyb:

- Zboží
- Služby
- Hlavní město
- Lidé

Současní členové:

- země EU
- Dohoda o Evropském hospodářském prostoru (EHP)
Island Lichtenštejnsko Norsko
- Dvoustranné dohody
Švýcarsko

Regulovaná povolání nebo činnost

- „*takové povolání nebo činnost, pro jejichž výkon jsou právními předpisy členského státu EU předepsány určité požadavky, bez jejichž splnění nemůže osoba toto povolání či činnost vykonávat (např. stupeň a obor vzdělání, praxe, bezúhonnost, zdravotní způsobilost, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem předmětné činnosti atp.)*“
- K uznání kvalifikace je potřeba různými způsoby posoudit znalosti a schopnosti konkrétní osoby, děje se tak prostřednictvím:
 - doložení dokladu o dosažené kvalifikaci (vzdělání a přípravě),
 - doložení dokladu o faktickém výkonu dané činnosti nebo jiným dokladem.
- Proces profesního uznávání je dokončen rozhodnutím, zda dotyčná osoba má dostatečné znalosti a schopnosti, aby mohla vykonávat konkrétní povolání nebo činnost

Společný obsah a profil kvalifikací pro Evropu

- snaha vytvořit společný formát pro popis kvalifikací
- vytvořit společnou šablonu pro výsledky učení -> společné osnovy
- zvýšit transparentnost kvalifikací
 - usnadnit studentům, zaměstnancům i zaměstnavatelům úplné pochopení obsahu a profilu kvalifikací
- ESCO
 - v současnosti nejvhodnější referenční systém pro analýzu a porovnání kvalifikací OV
 - „slovník“, který popisuje, identifikuje a klasifikuje profesní povolání a dovednosti relevantní pro trh práce EU a vzdělávání a odbornou přípravu
 - „společný jazyk“ o povoláních a dovednostech, který mohou různé zúčastněné strany používat v oblasti zaměstnanosti a vzdělávání a odborné přípravy
 - popisy 2942 povolání a 13 485 dovedností souvisejících s těmito povoláními, přeložené do 27 jazyků (všechny úřední jazyky EU plus islandština, norština a arabština)

Seznamy regulovaných povolání

Členský stát EU	Počet regulovaných profesí
Česká republika	365
Polsko	352
Slovensko	297
Rakousko	203
Německo	169

Nejvíce regulovaných povolání činností spadá do oblastí:

- průmysl a obchod,
- zdravotnictví,
- báňský průmysl, jaderná energie,
- zemědělství, doprava,
- školství.

[Databáze regulovaných profesí](#)

Úkol: Regulace povolání z vašeho oboru

- Je povolání z vašeho oboru regulováno českou legislativou?
- Je povolání z vašeho oboru regulováno legislativou sousedních zemí (Německo, Rakousko, Polsko, Slovensko)?
- Pokud ano, co je potřeba doložit pro výkon povolání?
 - odborná praxe (kolik let? -> Směrnice 2005/36/ES -> Kapitola II, článek 16, 17, 18)
 - doklady o dosaženém vzdělání (vysvědčení, certifikáty, diplomy, ...)

OV podle EU

Oběhové, digitalizované a klimaticky neutrálnímu hospodářství

– Proč je potřeba modernizovat OV?

- eliminace nepříznivých dopadů způsobených pandemií COVID-19 – snížení HDP EU, růst nezaměstnanosti, odhalení nedostatečné úrovně digitálních dovedností
- demografické změny v podobě stárnutí obyvatelstva
- digitální inovace (digitalizace) rozvojem moderních informačních a komunikačních technologií (umělá inteligence, virtuální realita, robotika)
- udržitelné/klimaticky neutrální přístupy (klimatické změny)
- rostoucí poptávka po dovednostech v oblasti STEM (přírodní věd, technologie, inženýrství a matematika)
- potřeba neustále prohlubovat dovednosti, což usnadní možnost měnit kvalifikaci v průběhu celého pracovního života

uplatňovat AI včetně robotiky

celoživotní učení

MUNI
PED

Spolupráce na evropské úrovni v oblasti OV

CEDEFOP

CEDEFOP

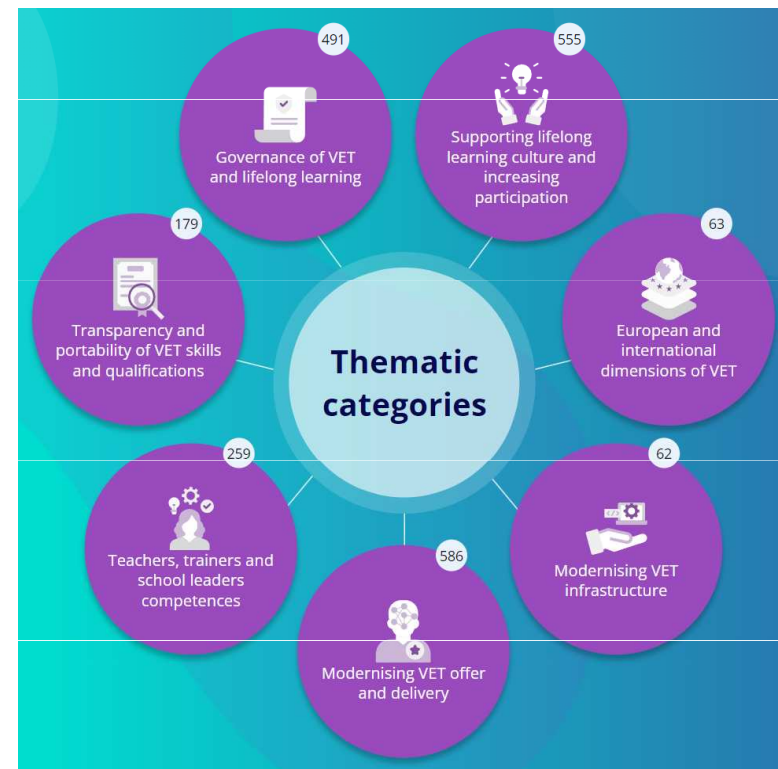
European Centre for the Development
of Vocational Training

- Rok zřízení: 1975
- od roku 1995 sídlí v Řecku v Soluni
- **organizace EU**, která sdružuje tvůrce politik, organizace zaměstnavatelů a odborové svazy, vzdělávací instituce, učitele, školitele a studenty všech věkových skupin – **zkrátka všechny, co mají co do činění s odborným vzděláváním a přípravou**

Hlavní cíle činnosti CEDEFOP

- pomáhá **mladým lidem** začít profesní dráhu po dokončení studia
- pomáhá **osobám předčasně opouštějícím vzdělávací systém** znovu se zapojit do vzdělávání a odborné přípravy
- pomáhá **nezaměstnaným nebo nedostatečně zaměstnaným dospělým osobám** získat nové dovednosti a rekvalifikovat se
- zajišťuje **poradenské pracovníky**, kteří mají zkušenosti s trhem práce v celé EU
- pomáhá **občanům EU** přesouvat se mezi jednotlivými zeměmi a systémy i se svými dovednostmi
- pomáhá **zemím EU** reformovat jejich učňovské vzdělávání
- pomáhá **evropským, národním a regionálním tvůrcům politiky** se kvalifikovaně rozhodovat, pokud jde o oblast poskytování odborného vzdělávání a odborné přípravy

Evropská nadace odborného vzdělávání (ETF)

- vznik: 1994
- sídlo Itálie (Turín)
- Vznikla v rámci snahy EU o posílení spolupráce se zeměmi střední a východní Evropy po pádu železné opony.
- Cílem bylo podpořit rozvoj lidských zdrojů a odborného vzdělávání v této oblasti.
- V kontextu vnějších vztahů EU pomáhá ETF partnerským zemím reformovat jejich systémy vzdělávání a odborné přípravy i pracovní trhy, aby tyto země dokázaly co nejlépe rozvinout schopnosti a dovednosti svých obyvatel.

Kodaňský proces 2002

- platforma EU pro dobrovolnou spolupráci mezi členskými státy v odborném vzdělávání a přípravě (OVP)
- byly stanoveny společné evropské nástroje a principy, jejichž uplatnění
 - zvýší transparentnost kvalifikací,
 - podpoří studijní a pracovní mobilitu
 - a občanům poskytne systematický způsob ověření a dokumentace jejich znalostí, dovedností a kompetencí
 - -> jsou založeny na výsledcích učení, které usnadňují pochopení toho, co držitel certifikátu zná, čemu rozumí a co je schopen dělat.
- podstatné partnerství mezi světem vzdělávání a trhem práce (včetně sociálních partnerů a hospodářského sektoru) na evropské i národní úrovni
 - cíle hlavních činností spočívají v konzultacích a spolupráci, nikoliv v dodržování evropských směrnic

Kodaňský proces 2002

- orgány pro podporu spolupráce byly v Kodani stanoveny **Cedefop a Evropská nadace** odborného vzdělávání
- nástroje pro spolupráci
 - Europass: celoevropský soubor dokladů o vzdělání, odborné kvalifikaci, pracovních zkušenostech, jazykových dovednostech a osobních kompetencích jejich držitele.
 - ECVET: systém přenosu kreditů v odborném vzdělávání, podobný tomu, který existuje ve vysokoškolském vzdělávání (ECTS). Jeho účelem je umožnit uznávání výsledků, kterých žáci dosáhnou během studia v zahraničí.
 - EQF a EQAVET
- priority a strategie kodaňského procesu byly následně rozvíjeny, hodnoceny a přezkoumávány
 - komuniké z Maastrichtu (2004), z Helsinek (2006), z Bordeaux (2008), z Brugg (2010) a závěry z Rigy (2015)

Doporučení Rady

o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost (10/2020)

- součást širšího strategického rámce EU nazvaného Evropa 2020
 - Tento rámec si klade za cíl posílit konkurenceschopnost EU a podpořit udržitelný ekonomický růst.
 - Zaměřuje se na propojení inovací, digitalizace a odolnosti, aby evropské ekonomiky byly lépe vybaveny pro současné i budoucí výzvy.
- reakce na potřeby trhu práce a snaha poskytovat kvalitní vzdělání mladým lidem i dospělým.
- Hlavním cílem je dosáhnout do roku 2030:
 - **rovného přístupu** k dostupnému a kvalitnímu technickému, odbornému a terciárnímu vzdělávání, včetně univerzitního, pro všechny ženy a muže a výrazného navýšení počtu mladých a dospělých, kteří mají **příslušné dovednosti**, včetně technických a odborných, pro zajištění zaměstnanosti, důstojných pracovních míst a podnikání.

Doporučení Rady

- vybízí členské státy EU k tomu, aby usilovaly v oblasti odborného vzdělávání a přípravy o:
 - osvojování takových znalostí, dovedností a kompetencí potřebných pro dosažení úspěchu na trhu práce, ve společnosti, zvládnutí hospodářského oživení a pro spravedlivou transformaci na ekologickou a digitální ekonomiku,
 - podporu inkluze a rovných příležitostí pro všechny,
 - podporu evropských systémů odborné přípravy a vzdělávání,
 - dosažení následujících cílů na úrovni EU: podíl zaměstnaných absolventů odborného vzdělávání a přípravy by měl činit alespoň 82 %, 60 % čerstvých absolventů odborného vzdělávání a přípravy využívá během svého odborného vzdělávání a přípravy učení se prací, 8 % studentů odborného vzdělávání a přípravy využívá mobility ve vzdělávání v zahraničí.

Osnabrücká deklaráce 11/2020

- prohlášení ministrů členských států, kandidátských zemí EU a zemí odpovědných za OVP
- byla dohodnuta strategie a nový soubor politických opatření v oblasti odborného vzdělávání pro období 2021-2025
- Cílem bylo přispět k oživení Evropského prostoru pro vzdělávání po pandemii COVID
- Hlavní cíle činnosti:
 - odborná příprava orientovaná na budoucnost s cílem **podpořit digitální a ekologickou transformaci a zlepšit zaměstnatelnost a konkurenceschopnosti**, a tím stimulovat hospodářský růst
 - Vynikající a inkluzivní evropské odborné vzdělávání a příprava jako reakce na vývoj a výzvy, kterým čelí jednotlivci a organizace; Odborné vzdělávání a příprava sloužící jako hybná síla s inovací a nezbytným základem ekologického, digitálního a udržitelného růstu

OSNABRÜCK DECLARATION 2020

on vocational education and training as an enabler of recovery and just transitions to digital and green economies

Declaration of the Ministers in charge of vocational education and training of the Member States, the EU Candidate Countries and the EEA countries, the European social partners and the European Commission, meeting on 30 November 2020 to agree on a new set of policy actions in VET for the period of 2021-2025 to complement and operationalise the vision and strategic objectives formulated in the Council Recommendation on vocational education and training for sustainable competitiveness, social fairness and resilience.

We, the Ministers in charge of vocational education and training (VET) reaffirm our commitment, as discussed in our joint meeting with the European social partners and the European Commission in Osnabrück on 16 and 17 September 2020, to contribute to the post-COVID recovery and to further develop the European Education and Training Area through future-oriented and innovative education and training systems in order to support the digital and green transition and improve employability and competitiveness and thus stimulate economic growth.

All objectives and actions will be implemented with due respect to the subsidiarity principle and in accordance with national VET circumstances.

We stress that a strong partnership with social partners is vital for achieving the objectives and deliverables set out in the Osnabrück Declaration.

We value the support shown by European-level VET providers' associations and learners' organisations by issuing their position papers in line with the Osnabrück Declaration.

OSNABRÜCK DECLARATION
on Vocational Education and Training as an
ENABLER of RECOVERY and just transitions to
DIGITAL and GREEN ECONOMIES

OBJECTIVE ONE RESILIENCE and EXCELLENCE through
QUALITY, INCLUSIVE and FLEXIBLE VET

OBJECTIVE TWO ESTABLISHING a NEW LIFE-LONG LEARNING
CULTURE - relevance of CVET and DIGITISATION

OBJECTIVE THREE SUSTAINABILITY-
a GREEN Link in VET

OBJECTIVE FOUR EUROPEAN EDUCATION and TRAINING AREA
and INTERNATIONAL dimension of VET

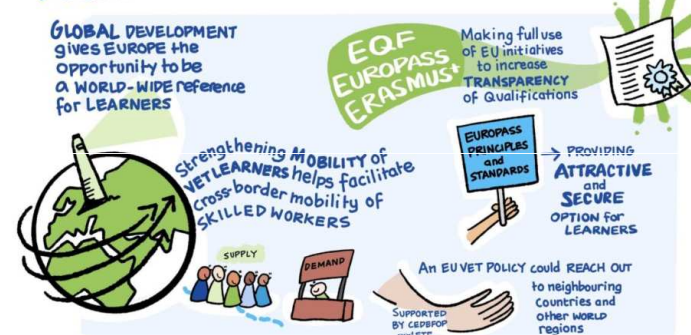

ILLUSTRATION CREATED AS PART OF THE 18TH REFERNET ANNUAL MEETING - 2-4 DECEMBER, 2020

Chapple cartoons. co.uk.

Dovednosti jako ústřední bod odborného vzdělávání a přípravy

- Evropská agenda dovedností pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost
 - Iniciativa EU zaměřená na podporu rozvoje schopností a kompetencí občanů EU
 - Ústředním bodem úsilí EU je rozvoj lepších dovedností a budování odolných a perspektivních systémů vzdělávání a odborné přípravy, které jsou vhodné pro digitální éru
 - prohlubovat dovednosti a kvalifikace celoživotním učením
 - získávání dovedností pro pracovní místo (zmapování souboru dovedností, cílená odborná příprava, prohlubování dovedností)

Vyzývá ke společnému úsilí, do něhož se zapojí podnikatelská sféra, sociální partneři a zainteresované strany a zavážou se ke spolupráci, a to zejména v rámci průmyslových ekosystémů a napříč hodnotovými řetězci EU.

Definuje jasnou strategii zajišťující, že dovednosti povedou k získání pracovních míst.

Pomáhá lidem budovat dovednosti po celý život v prostředí, kde je celoživotní učení normou.

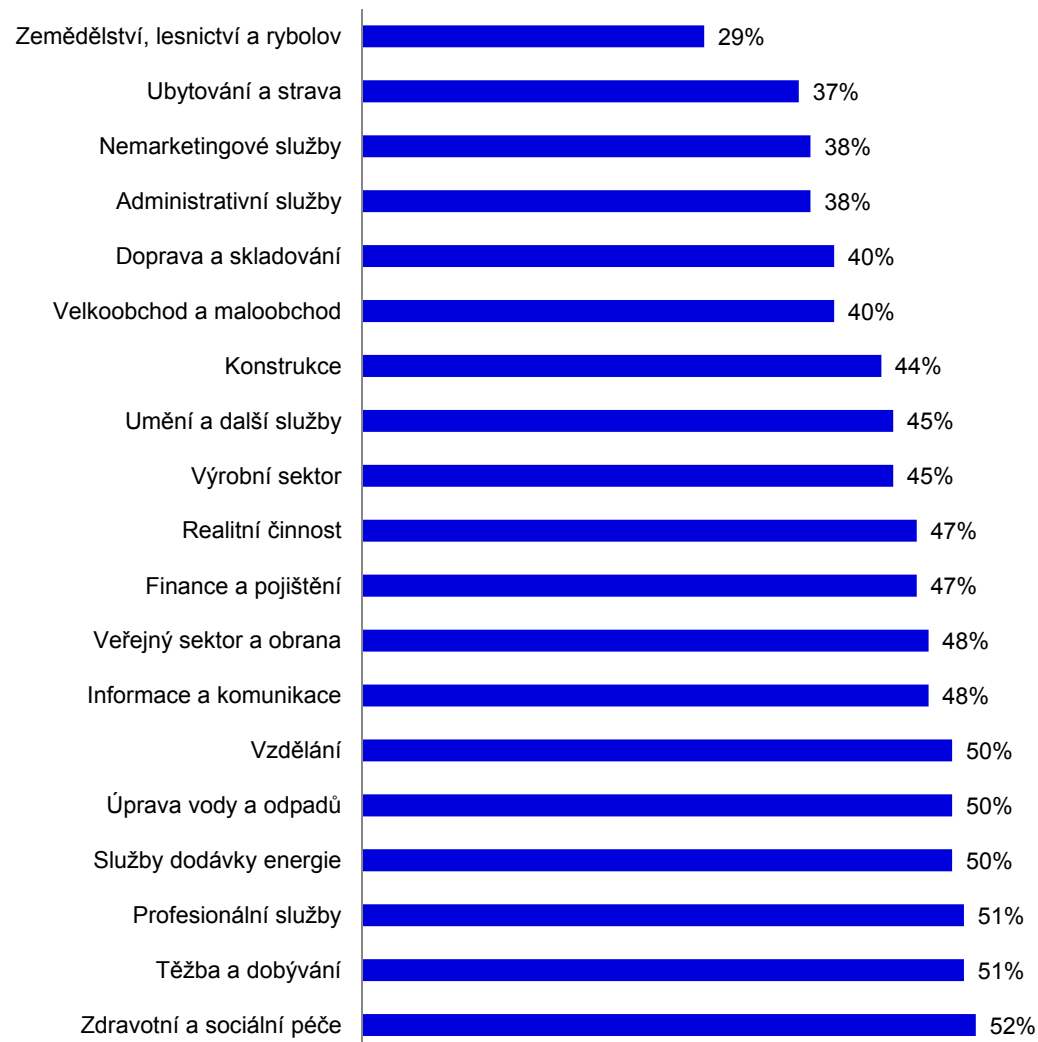

Určuje **finanční prostředky na podporu investic do dovedností**

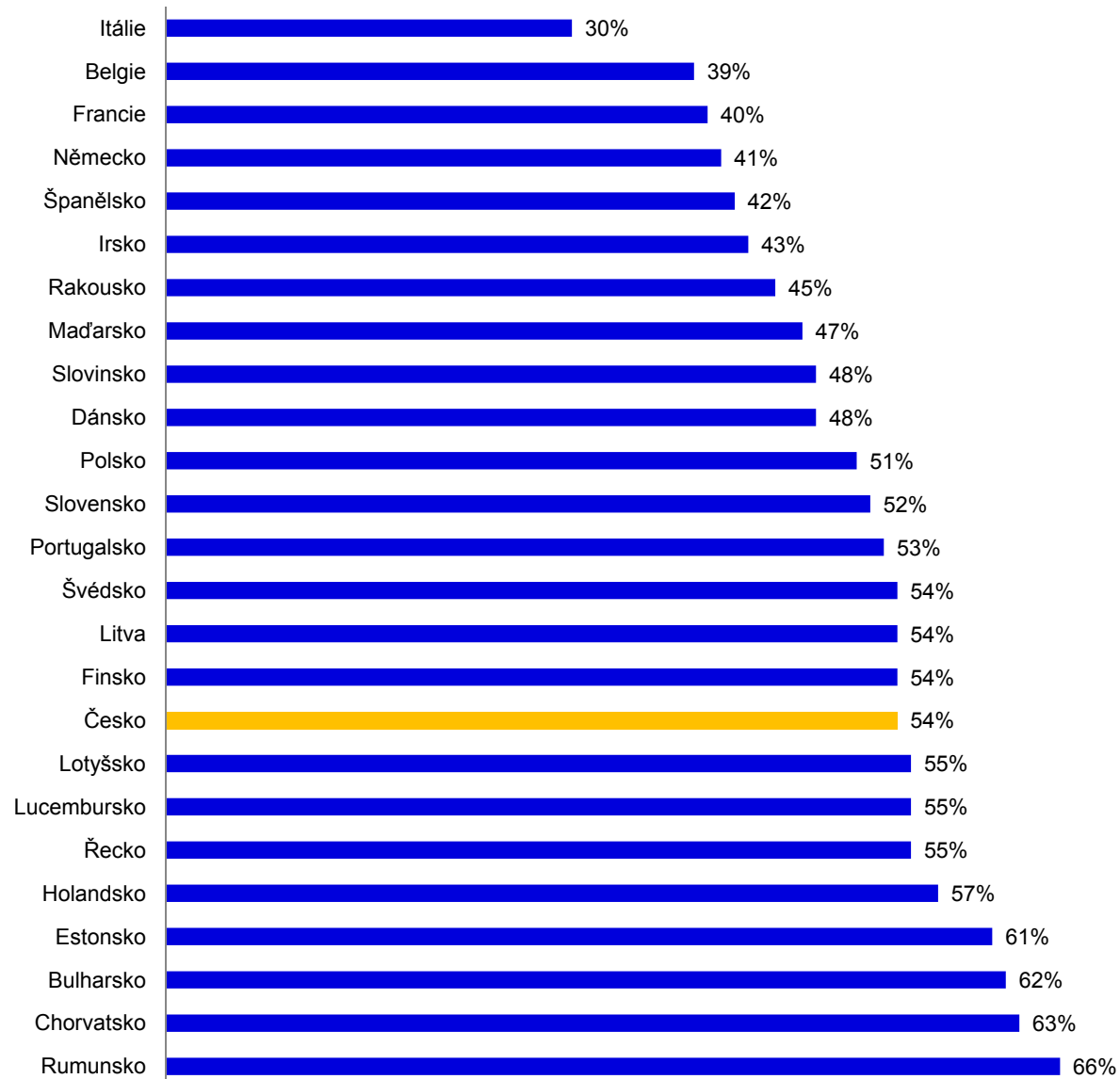

Stanoví ambiciózní cíle týkající se prohlubování dovedností a rekvalifikace, jichž má být dosaženo v příštích 5 letech

Nedostatečné využívaní dovedností v zaměstnání podle sektorů

Nevyužívání dovedností v zaměstnání podle země

Požadavky na pracovní dovednosti na pracovních místech v EU

Kognitivní

- Čtení
- Psaní
- Matematika
- Řešení problémů
- Kreativita

Manuální

- Zvedání
- Obratnost
- Opakovatelnost/standardizace
- Používání počítačově řízených strojů

Mezilidské

- Poradenství
- Prodej
- Obsluha
- Prezentace
- Výuka/školení
- Přesvědčování/vjednávání
- Pečovatelské
- Týmová práce

Digitální

- E-mail/ internet/ sociální média
- Zpracování textu
- Tabulky
- Správa dat
- Software pro konkrétní povolání
- Programování (AI)

Dovednosti, které budou do roku 2025 podle zaměstnavatelů klíčové

- Analytické myšlení a inovace.
- Aktivní učení a strategie učení.
- Komplexní řešení problémů.
- Kritické myšlení a analýzy.
- Kreativita, originalita a iniciativa.
- Leadership/vedení a společenský vliv.
- Využití technologie, monitorování a řízení.
- Návrh technologie a programování.
- Resilience/odolnost, odolnost vůči stresu a flexibilita.
- Uvažování, řešení problémů a představitivost.

Strategické dokumenty vypracované MŠMT

- určují směřování vzdělávací politiky ve vzdělávacím systému ČR
 - v dlouhodobém horizontu na základě strategických cílů pro řešení identifikovaných problémů

1. Strategie vzdělávací politiky ČR do roku 2030+

2. Dlouhodobý záměr ČR 2023-2027

- **připravován pro celý systém regionálního školství, určí rámec dlouhodobých záměrů krajů** a obecně sjednocuje přístup státu a jednotlivých krajů zejména v oblasti nastavení parametrů vzdělávací soustavy a cílů vzdělávací politiky ČR

3. Krajské dlouhodobé záměry 2020-2024

Strategie 2030 +

- *Implementace Strategie 2030+ povede k vytvoření a rozvoji otevřeného vzdělávacího systému, který reaguje na měnící se vnější prostředí a poskytuje relevantní obsah vzdělávání v celoživotní perspektivě.*
- *Cílem vzdělávání v následující dekádě je základními a nepostradatelnými kompetencemi vybavený a motivovaný jedinec, který dokáže v co nejvyšší míře využít svůj potenciál v dynamicky se měnícím světě ve prospěch jak svého vlastního rozvoje, tak s ohledem na druhé a ve prospěch rozvoje celé společnosti.*
- **Strategické cíle:**
 1. Zaměřit vzdělávání více na získávání kompetencí potřebných pro aktivní občanský, profesní a osobní život.
 2. Snížit nerovnosti v přístupu ke kvalitnímu vzdělávání a umožnit maximální rozvoj potenciálu dětí, žáků a studentů.

– **rozhovor** s ministrem školství Petrem Gazdíkem z 1/2022

Vzdělávací programy středního vzdělávání ČR

– RVP (281)

- celostátní úroveň
- popisují a stanovují především výsledky učení a klíčové kompetence, jichž by účastníci vzdělávání měli dosáhnout

– ŠVP

- školní úroveň
- vycházejí z RVP
- Cílem = zavést flexibilitu při navrhování ŠVP => lépe je sladit s potřebami regionálního trhu práce, nejnovějším vývojem v příslušné oblasti a zájmy a kapacitami účastníků vzdělávání

Úkol: Obecné cíle pro váš obor

1. Vyhledejte si RVP pro váš obor a vypište:
 - klíčové kompetence
 - odborné kompetence
2. Porovnejte kompetence se spolužákem z jiného oboru a vypište:
 - společné klíčové a odborné kompetence
 - rozdílné klíčové a odborné kompetence
3. Vyhledejte si ŠVP z vybrané školy z vašeho oboru a vypište:
 - formulace obecných cílů v profilu absolventa
 - odborné kompetence vztahující se k oboru vzdělání

Specifické cíle

- úroveň jednotlivých předmětů
- vycházejí z cílů obecných
- jejich prostřednictvím lze realizovat cíle obecné
- cíle vyučovacího předmětu, odborného výcviku, ...

Specifické cíle

- Jednoznačně definují stav osobnosti žáka, chování žáka, kterého chceme dosáhnout na konci vyučovacího procesu
- Co konkrétně se má žák naučit
- Co konkrétně má vědět:
 - které konkrétní **vědomosti**,
 - **dovednosti**,
 - **návyky**, postoje, schopnosti, kompetence si má osvojit,
- do jaké **hlouby** a za jakých **podmínek**

Rozdělení specifických cílů dle psychických proces učících se žáků/studentů

– Kognitivní cíle

- oblast vědomostí, intelektových dovedností, poznávacích schopností (vnímání, paměť, myšlení, ...)
- Výukové cíle (převažují při teoretickém vzdělávání)

– Psychomotorické

- oblast motorických, praktických dovedností za účasti psychických procesů (rozvoj pohybových dovedností při TV, obsluha strojů, práce s přístroji...)
- Výcvikové cíle (převažují v praktickém vzdělávání)

– Afektivní

- oblast rozvoje osobnosti (oblast výchovného působení učitele, citová oblast, oblast postojů, hodnotová orientace, sociální a komunikační dovednosti, ...)
- Výchovné cíle

Chybně definované cíle

- „Žák si má osvojit logické myšlení.“
- „Žák má získat základní vědomosti, dovednosti a návyky z ...“
- „Žák se má naučit řešit technické problémy tvořivým způsobem.“
- „Žák má získat základní dovednosti z montáže domovních rozvodů.“

= všeobecné, neurčitě formulované cíle

- Je potřeba je dále specifikovat soustavou konkrétních cílů nižší úrovně.

- „4P marketingového mixu“
 - „SWOT analýza“
 - „výroba kyseliny sírové“
 - „Montáž vodovodních rozvodů“
- = cíle zredukované na stručné vyjádření obsahu/tématu výuky**
- = nahrazení cílů obsahem učiva**
- **Není jasné v jakém rozsahu a na jaké úrovni má být učivo osvojeno**

S využitím jakých analýz vnějšího a vnitřního prostředí?
Ziskové/neziskové organizace? Včetně návrhů strategií? Na
základě jakých podkladů? Samostatně nebo ve skupině?

- „Žák se má naučit postup vypracování SWOT analýzy vybrané organizace.“
- „Žák si má důkladně osvojit definici marketingového mixu.“
- **Takto vymezené cíle připouštějí různé interpretace**
- Nevyplývá z nich jasná návoda na studium a jeho kontrolu

Naučit se na
z paměť? Umět
vytvořit? Popsat
na příkladech?
Originálně
zpracovat?

- „Seznámit žáky se smyslem tvorby SWOT analýzy.“
- „Poukázat na užitečnost SWOT analýzy pro úspěšný chod organizace.“
- „Ukázat žákům montáž vodovodních rozvodů.“
- **Místo cílů je popsána zamýšlená činnost učitele**

Požadavky na správně formulované specifické cíle

- Přiměřenost
 - soulad cíle s reálnými podmínkami (aktuální stav žáků).
- Jednoznačnost
 - formulace cíle nepřipouští různý výklad.
- Kontrolovatelnost
 - možnost kontroly dosažení cíle.
- Vyjádření v pojmech výkonů žáků
 - Např.: nevhodně stanovený cíl: Seznámit žáky s ..., Poukázat na funkci ..., => při kontrole výsledků výuky nebudeme kontrolovat jestli učitel žáky s něčím seznámil/poukázal na funkci, ale zda žáci dokáží vysvětlit funkci apod.

Kognitivní cíle

- oblast vědomostí a intelektových dovedností
- Příklady
 - Žák uvede příklady aplikace jednočipových mikrokontrolérů v praxi.
 - Žák popíše rozdíly mezi smrkovým a jasanovým dřevem.
 - Žák vyhledá na Internetu dostupné informace o tepelné izolaci stropů.
 - Žák vysvětlí podstatu předběžné úpravy pokrmů.
 - Žák popíše technologický postup přípravy svíčkové na smetaně.
 - Žák navrhne jídelní lístek pro strážníky se žlučnickou dietou.
 - Žák s využitím receptury správně spočítá množství surovin na přípravu daného počtu pokrmu.

Stanovování výcvikových cílů v praktickém vyučování

– Žákův výkon se vymezuje činností (operací), kterou má žák zvládnout. Tyto cíle nazýváme **operacionalizované**.

– Operacionalizovaný cíl obsahuje:

1. požadovanou činnosti (druh a předmět činnosti),
2. podmínky činnosti (mohou se týkat pomůcek, pracovního místa, formy spolupráce, ...)
3. a normu činnosti (kvalita, výkon).

Správný cíl je vyjádřen **aktivními slovesy**: předvést, seřídít, smontovat, zhotovit, vyhledat, stanovit, změřit, nastavit, zregulovat, sestavit, opravit...atd.

Naopak by cíl neměl obsahovat nejednoznačné vazby jako: porozumět, vyjasnit si, mít přehled, žák dobře pochopí, žák se naučí apod.

1. požadovaná činnost

- vyjádřena formou pozorovatelné činnosti
 - tou, kterou má žák prokázat, že splnil zamýšlený cíl
- vyjadřuje se druhem činnosti a předmětem činnosti
 - ušít kalhoty
 - opravit domácí elektrospotřebič
 - smontovat rozvod studené vody ○ ○ ○
 - opravit vodovodní rozvod studené vody
 - opravit odpadní potrubí
 - vyčistit odpadní potrubí
- pro zdůraznění cíle je vhodné použít sloveso **umět**

Používat pokud možno
aktivní slovesa

NE pozorovat, vyjasnit si, mít
přehled, ...

2. podmínky činnosti

- upřesňují požadovaný výkon
- vymezují rozsah
- určují pracovní postup
- specifikují pomůcky, pracovní místo, formy spolupráce, ...
 - Umět řezat ostrý závit na trubkách závitovou hlavou.
 - Umět vykonat předběžnou tlakovou zkoušku a vyplnit předepsaný protokol.
 - Umět ušít sako z nastrihaných dílů s konečnou úpravou.

3. norma činnosti

- určuje požadovanou kvalitu a rychlost výkonu
- minimální požadavky na úroveň činnosti
- např.: minimální počet správných řešení, tolerovaná nepřesnost, časový limit při dodržení požadované přesnosti, dodržení technické a výkonové normy

Příklady operacionalizovaných cílů

- Žák umí ušít sako z předem nastřihaných dílů s konečnou úpravou za 60 minut.
- Žák umí obsloužit zákazníka v pultovém prodeji s uplatněním základních pravidel správné obsluhy.
- Žák umí osadit topná tělesa podle dokumentace za dodržení stanovené tolerance nastavení a pokynů výrobce.
- Žák umí připravit polotovary na výrobu skříně podle výrobní dokumentace a v požadované toleranci.
- Žák s využitím měřicího přístroje (multimetru) změří elektrické napětí na svorkách spotřebiče a elektrický proud, který protéká spotřebičem.

4 základní otázky pro určení specifických cílů

umět = znát, naučit se, osvojit si

1. Co má žák umět? → výkon
2. Co to znamená umět? → kvalita výkonu
3. Za jakých podmínek to má žák umět? → podmínky výkonu
4. Do jaké míry to má žák umět? → norma výkonu

Příklad určení specifických cílů

1. Výkon:

- Určení vhodné tepelné úpravy u jednotlivých částí vepřového masa.

2. Kvalita výkonu:

- a) Rozdělení jednotlivých částí vepřového masa. → bůček, kýta, krkovice, panenka, ...
- b) Vyjmenování různých variant tepelné úpravy masa. → vaření, pečení, smažení, dušení, ...
- c) Zvolení vhodné úpravy masa pro různé části vepřového masa. → tuhost, chutnost, finance, hygiena, ...
- d) Výběr vhodných surovin a popis pracovního postupu pro uvaření segedínského guláše.

3. Podmínky výkonu:

- z paměti, s použitím literatury/učebnice/sešitu, s pomocí učitele/spolužáků

4. Norma výkonu:

- a) Zaznačit do obrázku prasete názvy částí vepřového masa, přiřadit fotografie částí masa k názvům, ...
- b) Vyjmenovat 4 možnosti tepelných úprav vepřového masa.
- c) V pracovním listu přiřadit charakteristiky druhů vepřového masa k jednotlivým částem vepřového masa (charakteristiky = charakteristický pokrm, tuhost, chuť, cena, délka úpravy, ...). Správnost vyplnění pracovního listu zkontrolovat ve dvojicích a následně s učitelem.
- d) Vypsát potřebné ingredience a jejich množství pro uvaření segedínského guláše pro 4člennou

Výchovné cíle

- představy o rozvoji osobnosti
- formování charakterových vlastností žáků, vztah k danému povolání (oboru) a vztah i ke světu, společnosti a přírodě
- jsou dlouhodobější a zpravidla přesahují do dalších předmětů
- mohou být vyjádřeny i formou výchovného působení učitele

Příklady výchovných cílů

- Žák dodržuje pravidla bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci.
- Žák udržuje pořádek na pracovišti.
- Žák vždy vykoná precizní kvalitní práci podle požadavků na danou činnost.
- **Obecnější:**
 - formování vztahu ke světu, ke společnosti a přírodě (ŽP)
 - formování charakterových vlastností
 - formování vztahu ke kultuře, umění a kráse
 - formování vztahu ke zvolenému povolání, práci a jejím výsledkům
- **Vztahující se ke specifickým schopnostem a vlastnostem**
 - kontrolně pozorovací schopnosti (rozlišování a určování jevů podle smyslů)
 - odolnost proti zatížení
 - odpovědnost
 - organizační schopnosti
 - samostatnost
 - kreativita
 - kritické myšlení

Taxonomie cílů vyučovacího procesu

- Existuje více úrovní osvojení si učiva než jen zapamatování
- Taxonomie cílů pro:
 - Kognitivní oblast – Bloomova
 - Psychomotorickou oblast – Simpsonova
 - Afektivní oblast - Krathwohl

Revidovaná Bloomova taxonomie cílů

Revidovaná verze Bloomovy taxonomie z roku 2001	DIMENZE KOGNITIVNÍHO PROCESU					
	1. Zapamatovat	2. Rozumět	3 Aplikovat	4 Analyzovat	5 Hodnotit	6 Tvořit
A. Znalost faktů						
B. Konceptuální znalost						
C. Procedurální znalost						
D. Metakognitivní znalosti						

	zapamatovat	porozumět	aplikovat	analyzovat	hodnotit	tvořit
1.						Žák prezentuje fakta
2.						Žák zopakuje učivo
3.						Žák definuje termíny z učiva
4.						Vlastní definice učitele/učitelky
5.						Žák vysvětlí učivo na příkladu
6.						Žák parafrázuje/převykládá učivo
7.						Žák generalizuje/shrnuje učivo
8.						Vlastní definice učitele/učitelky
9.						Žák aplikuje správný postup řešení úkolu dle vzoru
10.						Žák odvodí naučený postup řešení úkolu na podobné jevy
11.						Žák dle vzorové ukázky používá analogické příklady v různých oblastech lidské činnosti
12.						Vlastní definice učitele/učitelky
13.						Žák rozliší v učivu celky a části, podobnosti a odlišnosti
14.						Žák utřídí výklad podle struktury popisovaného jevu
15.						Žák určí na základě analýzy učiva hlavní myšlenky
16.						Vlastní definice učitele/učitelky
17.						Žák testuje na základě vlastních kritérií zkoumaný jev
18.						Žák posoudí lepší variantu řešení
19.						Žák hodnotí jev na základě argumentace
20.						Vlastní definice učitele/učitelky
21.						Žák samostatně tvoří nový výklad učiva
22.						Žák navrhuje nové řešení problému
23.						Žák plánuje optimální postup řešení
24.						Vlastní definice učitele/učitelky

Znalostní dimenze	1. Zapamatování	2. Porozumění	3. Aplikace	4. Analýza	5. Hodnocení	6. Tvorba
A. Znalost faktů	A1	A1: Žák vyjmenuje typy vrtáků do dřeva. Žák si pamatuje postup flambování.				
B. Konceptuální znalost		B2	B2: Žák svými slovy popíše správný postup vrtání. Vysvětlí význam počtu otáček vrtáků ve vazbě na vrtaný průměr v daném materiálu. Žák svými slovy objasní význam jednotlivých kroků při flambování.			
C. Procedurální znalost			C3	C3: Žák určí podle tabulek vhodné otáčky vrtáku určitého průměru při vrtání konkrétního materiálu.		
D. Metakognitivní znalost				D4	D5	D6

- D4: Žák vysvětlí funkci chlazení vrtáku při vrtání do kovu. Žák objasní zásadní děj, který se při flambování odehrává.
- D5. Žák zhodnotí kvalitu a přesnost vyvrtaných otvorů. Žák zhodnotí správnost provedení flambování.
- D6. Žák navrhne různé příklady aplikace vrtání do různých materiálů s ohledem na přesnost provedení. Žák navrhne vybavení a uspořádání pracoviště pro flambování.

Specifické cíle TÚ vepřového masa (RBT)

- Vyjmenovat a rozpoznat jednotlivé části vepřového masa. (1. a 2.)
- Vysvětlit, k čemu se v gastronomii používají jednotlivé části vepřového masa. (2.)
- Vysvětlit základní rozdíly v tepelné úpravě bůčku a panenky. (2.)
- Pro konkrétní část vepřového masa vybrat alespoň 2 vhodné hlavní jídla. (3.)
- Určit seznam ingrediencí, jejich množství a cenu pro 1recept. (4.)
- Sestavit pracovní postup přípravy receptu. (3.)
- Připravit pokrm z nachystaných surovin podle správného pracovního postupu. (3.)
- Zhodnotit, zda byl dodržen pracovní postup přípravy receptu u spolužáka. (5.)
- Vymyslet zdokonalení tradičního receptu podle trendů moderní gastronomie. (6.)

Taxonomie cílů M. Simpsonové v psychomotorické rovině

Úrovně	Vysvětlení
Vnímání činnosti	Žák na základě smyslového vnímání volí adekvátní materiály, nástroje nebo postupy pro činnost.
Zaměřenost (připravenost na činnost)	Žák prokazuje teoretickou znalost a odhodlání pro realizaci vybrané pracovní aktivity nebo pohybového úkonu.
Řízení pohybové reakce	Žák podle návodu úspěšně vytvoří cílový produkt.
Automatizace jednodušších pohybových dovedností	Žák prokazuje dovednost předvádět jednoduché pohybové úkony s minimální chybovostí.
Automatizace komplexních pohybových dovedností	Žák prokazuje dovednost předvádět náročné pohybové úkony s minimální chybovostí.
Schopnost motorické adaptace	Žák je schopen analogicky používat své dovednosti na neznámé situace.
Motorická tvořivost	Žák ve své činnosti prokazuje inovace a předkládá originální nápady.

	vnímání	zaměřenost	řízení pohybové reakce	automatizace jednodušších pohybových dovedností	automatizace komplexních pohybových dovedností	schopnost motorické adaptace	motorická tvořivost
1.	Žák na základě sledování rukodělné činnosti přímo ve výrobě vnímá koordinaci pracovních úkonů						
2.	Na základě doteku s míčem žák lépe vnímá adekvátní držení těla pro hru						
3.	Na základě doteku s přírodními materiály žák aktivizuje své emoční naladění pracovat se dřevem						
4.	Tréninkem jemné motoriky žák projevuje cílenou zaměřenost práce s drobnými materiály						
5.	Manipulací se sportovním náčiním žák zlepšuje svou žongléřskou dovednost						
6.	V rámci práce na interaktivních didaktických prostředcích žák zvyšuje svou reakční rychlost na podněty						
7.	Tréninkem řemeslné obratnosti žák podává nadprůměrný výkon						
8.	Pravidelným opakováním činnosti v rizikových pracích žák předvádí důvěryhodněji svou zručnost						
9.	Po několikaměsíční praxi žák prokáže vysokou pracovní výkonnost bez zvýšené únavy						
10.	Žák je schopný demonstrovat/provádět rutinní práci vysoké náročnosti						
11.	V rámci své pracovní zručnosti žák optimálně řeší nečekané problémové situace						
12.	Žák bez potíží zvládá reagovat na speciální požadavky spojené s jeho výrobní oblastí						
13.	Žák se ve své výrobní aktivitě dopracoval na úroveň vynálezce						
14.	Žák je při své pracovní činnosti schopný prokazovat originální inovace/návrhy						

Příklady psychomotorických cílů v jednotlivých úrovních podle Simpsonové

- Vnímání činnosti:
 - Žák zvolí vhodnou ruční pilu pro provedení precizního řezu. Žák si připraví pomůcky pro přípravu konkrétního pokrmu.
- Připravenost na činnost:
 - Žák je připraven provést precizní řez podle orýsování. Žák je připraven začít vařit pokrm.
- Napodobování činnosti:
 - Žák zkouší provést správný řez podle ukázky učitele. Žák připravuje pokrm a koriguje chyby podle pokynů učitele.
- Mechanická činnost, zručnost:
 - Žák provádí přesný řez s jistotou. Žák připravuje pokrm s jistotou a správně.
- Komplexní automatická činnost:
 - Žák provádí správně a přesně bez chyb. Žák zhotoví pokrm správně a bez chyb podle technologického postupu.
- Přizpůsobování motorické činnosti žáka:
 - Žák vybere vhodné pily pro provedení příslušných různých řezů a řezy provede. Žák si připraví suroviny na přípravu pokrmu podle zadání, nanormuje suroviny a pokrm připraví.
- Tvořivá motorická činnost:
 - Žák navrhne vhodné nástroje pro řezání různých řezů a v různých aplikacích. Řezy provede přesně a správně. Žák navrhne pokrm a je schopen ho kvalitně připravit.

Specifické cíle TÚ vepřového masa (Simpsonová)

1. vnímání činnosti

- Určit pro jaký hlavní pokrm/recept se hodí konkrétní druh masa.
- Určit pro jaký pokrm se hodí vepřový bůček.
- Podle vůně a chuti určit potřebu okořenění segedínského guláše.

2. Připravenost na činnost

- Znat potřebné suroviny pro přípravu segedínského guláše.
- Znat správný postup přípravy segedínského guláše.

3. Napodobování činnosti

- Nakrájet vepřový bůček podle instrukcí učitele.
- Odvážit potřebné množství veškerých surovin pro přípravu segedínského guláše pro 4 osoby do vhodných nádob.
- Uvařit segedínský guláš podle instrukcí učitele.

4. Mechanická činnost

- Uvařit segedínský guláš samostatně podle receptu/správného pracovního postupu.

5. Automatická činnost

- Uvařit segedínský guláš zcela samostatně a efektivně a chutně.

6. Adaptace činnosti

- Přizpůsobit přípravu segedínského guláše v „polních“ podmínkách (jeden vaříč, jeden hrnec, omezený prostor, ...)

7. Tvořivá činnost

- Navrhnout bezmasou alternativu segedínského guláše.
- Navrhnout originální způsob servírování segedínského guláše.
- Vytvořit nejlevnější a nejdražší variantu segedínského guláše.

Taxonomie cílů D. B. Kratwohla v afektivné oblasti

1.	Přijímání	Žák si uvědomí, že barva pokožky nemá nic společného s hodnotou člověka jako jedince. Žák si uvědomí, že třídění odpadu má pozitivní vliv na životní prostředí.
2.	Reagování	Žák se dobrovolně zúčastní besedy o životě černochův Africe. Žák se dobrovolně podívá na dokument o recyklaci tříděného odpadu.
3.	Oceňování hodnoty	Žák věří, že je důležité stýkat se s lidmi z jiných zemí. Žák věří, že třídění odpadu má smysl.
4.	Integrovaní hodnoty	Žák dokáže obhájit, zdůvodnit výrok Všichni lidé jsou potřební. Žák dokáže vysvětlit, proč je třídění odpadu přínosné pro životní prostředí.
5.	Začlenění hodnoty do charakterové struktury osobnosti.	Chování žáka vůči lidem jiných ras a národů, jeho přesvědčení je v souladu s jeho slovy. Žák sám začne aktivně třídit odpad.

Příklady taxonomie výchovných cílů Kratwohla

- Vnímání podnětu (přijímání, citlivost).
 - Žák poslouchá, sleduje, rozlišuje. Žák poslouchá výklad učitele o potřebě respektovat jiný názor druhého člověka.
- Reagování na podněty (žákova spolupráce ve výuce).
 - Žák s učitelem vede dialog, diskutuje o respektování jiného názoru.
- Organizace (integrace hodnot) v charakteru.
 - Žák se ztotožňuje s názorem, přijímá postoj, že je třeba respektovat jiný názor.
- Zvnitřnění hodnot v charakteru, internalizace.
 - Žák je přesvědčen o tom, že je třeba respektovat jiný názor a jedná v souladu s tímto přesvědčením.

(Vaněček et al., 2016)

Postup při určování specifických cílů

1. Seznámit se s obecnými cíly

- profil absolventa, učební osnovy, tematické plány, metodické příručky pro daný předmět

2. Vymežit cíle v terminologii výkonů žáků

- Co má **žák** znát?

3. Analyzovat obsah učiva = rozložit obsah učiva na základní prvky

- fakta, pojmy, fyzikální veličiny, vztahy, vzorce, poučky, principy, schémata, diagramy, obrázky, zákony, teorie, postupy práce, ...

4. SMART + úrovně osvojení

- splnění požadavků jednoznačnosti, kontrolovatelnosti a přiměřenosti
- aktivní slovesa
- různé úrovně osvojení → taxonomie

5. Vymezení podmínek

- Za jakých podmínek to má žák vykonat? → pomocí tabulek, učebnice, z paměti, ...

6. Určení míry/normy očekávaného výkonu

- minimální výkon

61 Definujte zápaří, názvy prezentace / pracovníšě

Do jaké míry to má žák umět? → čas, počet úloh, povolená odchylka, přesnost, typové úlohy

Úkol: Specifické cíle

- Podrobná příprava na učební den

- pro zvolené téma/tematický celek navrhnete alespoň:
 - 5 kognitivních cílů z různých úrovní Bloomovy taxonomie
 - 5 senzomotorických cílů z různých úrovní taxonomie od Simpsonové a podle pravidel správně stanoveného operacionalizovaného cíle
 - 3 afektivní cíle z různých úrovní Krathwohlovy taxonomie
- u cílů vždy uveďte o jakou úroveň z příslušné taxonomie se jedná

Zdroje

- Cedefop (2021). *European inventory on NQF 2020: Czechia (Evropský přehled národního rámce kvalifikací za rok 2020: Česko)*. https://www.cedefop.europa.eu/files/czechia_-_european_inventory_on_nqf_2020.pdf
- ČADÍLEK, M. *Didaktika praktického vyučování I*. Brno: CERN, S.R.O. 2003.
- ČADÍLEK, M. STEJSKALOVÁ, P. *Didaktika praktického vyučování II*. Brno: CERN, S.R.O. 2003.
- STEJSKALOVÁ, Pavla. *Didaktika praktického vyučování obchodu a služeb: Určeno pro studenty učitelství praktického vyučování*. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN 978-80-210-6456-0.
- Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf
- Ministerstvo průmyslu a obchodu (2021). *Národní plán obnovy*. <https://www.planobnovy.cz/dokumenty>
- TUREK, Ivan. *Didaktika*. Bratislava: Wolters Kluwer (Iura Edition), 2008. ISBN 978-80-8078-198-9.